

ส่วนที่ 9

การควบบริษัทจำกัดเข้ากัน

การควบบริษัท คือการรวมบริษัทจำกัดตั้งแต่ 2 บริษัทขึ้นไป เข้ามาควบรวมกันเป็นบริษัทใหม่เพียงบริษัทเดียว ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแข่งขันกันในการการค้า หรือเพื่อรวบรวมทุนขยายกิจการหรือเพื่อประโยชน์ในทางดำเนินงาน

มาตรา 1238 บัญญัติว่า “อันบริษัทจำกัดนั้นจะควบเข้ากันได้ เว้นแต่จะเป็นไปโดยมติพิเศษ”

จากบทบัญญัติมาตรานี้ จะเห็นได้ว่าบริษัทจำกัดตั้งแต่สองบริษัทขึ้นไปอาจเข้ามาควบรวมกันเป็นบริษัทจำกัดใหม่เพียงบริษัทเดียวก็ได้ โดยบริษัทแต่ละบริษัทนั้นจะต้องมีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของแต่ละบริษัทและได้มีการลงมติพิเศษให้ควบรวมกัน และแม้ว่าวัตถุประสงค์ของแต่ละบริษัทอาจจะไม่ตรงกัน บริษัทก็ควบรวมกันได้

ในทางปฏิบัติทุกบริษัทที่จะควบเข้ากัน จะต้องมีการตกลงกันในเบื้องต้นก่อนว่าจะควบเข้ากันในรูปลักษณะอย่างไร อาจจะตกลงกันในเรื่องหนี้สิน, ทรัพย์สิน, ตลอดจนเงินทุนที่จะจดทะเบียนขึ้นใหม่เมื่อควบเข้ากันแล้ว ที่ประชุมใหญ่ของแต่ละบริษัทจะต้องพิจารณาข้อตกลงนั้น และให้ความเห็นชอบโดยมติพิเศษจึงจะควบเข้ากันได้

มาตรา 1239 บัญญัติว่า “มติพิเศษซึ่งวินิจฉัยให้ควบบริษัทจำกัดเข้ากันนั้น บริษัทต้องนำไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับตั้งแต่วันลงมติ”

เมื่อที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นได้มีมติพิเศษให้ควบบริษัท บริษัทก็ต้องนำมติพิเศษนั้นไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับตั้งแต่วันลงมติ (สำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนกฎหมายมิได้กำหนดไว้) หากฝ่าฝืนเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 13 และ มาตรา 25 ซึ่งบริษัทจำกัดอาจถูกปรับถึงสองหมื่นบาท ผู้เป็นกรรมการอาจถูกปรับถึงห้าหมื่นบาท

มาตรา 1240 บัญญัติว่า “บริษัทต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่เจ็ดครั้งเป็นอย่างน้อย และส่งคำบอกกล่าวไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้าน้ำของบริษัด้วยจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ บอกให้ทราบรายการที่ประสงค์จะควบบริษัทเข้ากัน และขอให้เจ้าน้ำผู้มีข้อคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดในการควบบริษัทเข้ากันนั้นส่งคำคัดค้านไปภายในหกเดือนนับแต่วันที่บอกกล่าว

ถ้าไม่มีใครคัดค้านภายในกำหนดเวลาเช่นว่านั้น ก็ให้ฟังถือว่าไม่มีคัดค้าน

ถ้าหากมีเจ้าหน้าที่คัดค้าน บริษัทจะจัดการควบเข้ากันได้ จงกว่าจะได้ใช้หนี้หรือได้ให้ประกันเพื่อหนีรายนั้น”

การควบบริษัททำให้ทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิและความรับผิดชอบของทุกบริษัทมารวมกันเป็นบริษัทใหม่ เจ้าหนี้ของแต่ละบริษัทจึงอาจจะได้เปรียบเสียเปรียบซึ่งกันและกัน เช่น บริษัทเอ จำกัด มีทรัพย์สินมาก แต่มีเจ้าหนี้น้อยราย ถ้าบริษัทเอ จำกัดต้องการควบกับบริษัท บี จำกัด ซึ่งมีทรัพย์สินน้อยแต่มีเจ้าหนี้มาก เมื่อควบกันแล้วก็จะทำให้ทรัพย์สินของบริษัทเอ จำกัด ต้องไปรวมกับทรัพย์สินของบริษัทบี จำกัด เจ้าหนี้ของบริษัทเอ จำกัด ย่อมเสียเปรียบเจ้าหนี้ของบริษัทบี จำกัด เพราะหลักทรัพย์ของบริษัทเอ จำกัด ย่อมถูกเฉลี่ยไปยังบริษัทบี จำกัด

ดังนั้นกฎหมายจึงให้บริษัทที่จะควบกันนั้น ต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ เจ็ดครั้งเป็นอย่างน้อย และจะต้องส่งคำบอกกล่าวไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ของบริษัทด้วยจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ บอกให้ทราบรายการที่ประสงค์จะควบบริษัทเข้ากัน และขอให้เจ้าหนี้ผู้มีข้อความอย่างใดในการควบบริษัทนั้นส่งคำคัดค้านไปยังบริษัทภายในหกเดือนนับแต่วันที่บอกกล่าว

ถ้าไม่มีเจ้าหนี้คัดค้านภายในกำหนดเวลาหกเดือน ก็ถือว่าไม่มีข้อความคัดค้านจากเจ้าหนี้ แต่ถ้าเจ้าหนี้คัดค้าน บริษัทก็จะควบกันไม่ได้ จงกว่าจะได้ใช้หนี้หรือให้ประกันเพื่อหนีรายนั้นเสียก่อน

มาตรา 1241 บัญญัติว่า “บริษัทได้ควบเข้ากันแล้วเมื่อใด ต่างบริษัทต้องนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ควบเข้ากัน และบริษัทจำกัดอันได้ตั้งขึ้นใหม่ด้วยควบเข้ากันนั้น ก็ต้องจดทะเบียนเป็นบริษัทใหม่”

เมื่อบริษัทจำกัดได้ควบกันแล้ว ต่างบริษัทก็ต้องนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ควบเข้ากัน และเมื่อได้จดทะเบียนแล้วบริษัทเก่าก็ต้องสิ้นสภาพไป ส่วนบริษัทที่ได้ควบขึ้นมาใหม่นั้นยังไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคลจนกว่าจะได้ไปจดทะเบียนการจดทะเบียนบริษัทใหม่นั้นก็ต้องมีการจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิใหม่ จำนวนทุนของบริษัทใหม่ และมูลค่าหุ้นของบริษัทใหม่ ข้อบังคับของบริษัทใหม่ วัตถุประสงค์ใหม่ ใช้ชื่อใหม่ ฯลฯ

บริษัทจำกัดใดไม่จดทะเบียนตามมาตรา 1241 ย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัดสมาคม และมูลนิธิ มาตรา 13 บัญญัติเป็นความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท สำหรับกรรมการของบริษัทนั้นหรือบุคคลใดซึ่งต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทนั้น มาตรา 25 บัญญัติว่า ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา 1242 บัญญัติว่า “จำนวนทุนเรือนหุ้นของบริษัทใหม่นั้น ต้องเท่ากับยอดรวมจำนวนทุนเรือนหุ้นของบริษัทเดิมอันมาควบเข้ากัน”

ตามมาตรานี้กฎหมายบังคับว่าจำนวนทุนเรือนหุ้นของบริษัทใหม่จะต้องมียอดรวมกันแล้วเท่าจำนวนทุนเรือนหุ้นของบริษัทเดิม ดังนั้นถ้าบริษัทเดิมมีหุ้นมูลค่าไม่เท่ากัน ก็ต้องแก้ไขหนังสือบริคณห์สนธิให้มูลค่าหุ้นเท่ากันเสียก่อน เช่น บริษัทแสงอาทิตย์ จำกัด ต้องการควบกับบริษัทแสงจันทร์ จำกัด ถ้าบริษัทแสงอาทิตย์ จำกัด มีหุ้น 1,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท แต่บริษัทแสงจันทร์ จำกัด มีหุ้น 1,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 50 บาท บริษัทใดบริษัทหนึ่งก็ต้องแก้ไขหนังสือบริคณห์สนธิให้หุ้นมีมูลค่าเท่ากันเสียก่อนจึงจะควบกันได้ คือบริษัทแสงอาทิตย์ อาจแก้จำนวนทุนเรือนหุ้นเป็น 2,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 50 บาท หรือบริษัทแสงจันทร์ จำกัด อาจแก้จำนวนทุนเรือนหุ้นเป็น 500 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาทก็ได้ เมื่อมูลค่าหุ้นของบริษัททั้งสองเท่ากันแล้วก็ควบกันได้ เวลาจดทะเบียนบริษัทใหม่ก็จะได้ทุนเรือนหุ้นของบริษัทใหม่เป็น 3,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 50 บาท (ในกรณีที่บริษัทแสงอาทิตย์ จำกัด เป็นผู้แก้มูลค่าหุ้นเป็นหุ้นละ 50 บาท) หรือบริษัทใหม่มีทุนเรือนหุ้น 1,500 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท (ในกรณีที่บริษัทแสงจันทร์ จำกัด เป็นผู้แก้มูลค่าหุ้นเป็นหุ้นละ 100 บาท) ซึ่งเท่ากับยอดรวมจำนวนทุนเรือนหุ้นของบริษัทสองบริษัทเดิมที่มาควบเข้ากันทุกประการ

มาตรา 1243 บัญญัติว่า “บริษัทใหม่นี้ย่อมได้ไปทั้งสิทธิและความรับผิดชอบที่มีอยู่แก่บริษัทเดิมอันได้มาควบเข้ากันนั้นทั้งสิ้น”

การควบบริษัทเข้ากันย่อมทำให้บริษัทเก่าสิ้นสภาพไป เกิดบริษัทใหม่ขึ้นมาผู้ถือหุ้นของแต่ละบริษัทที่ควบกันก็กลายเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทใหม่ ทุนเรือนหุ้นของทุกบริษัทก็รวมเป็นทุนเรือนหุ้นของบริษัทใหม่ สิทธิและความรับผิดชอบของแต่ละบริษัทก็มารวมเป็นบริษัทใหม่ บริษัทใหม่จึงกลายเป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ตามสัญญาซึ่งบริษัทเดิมแต่ละบริษัทได้ทำไว้ บริษัทใหม่อาจเป็นโจทก์ฟ้อง หรืออาจถูกฟ้องเป็นจำเลยได้